

VRSTE BESEDILA

- umetnostna in neumetnostna
- govornjena in zapisana
- enogovorna in dvogovorna
- subjektivna in objektivna
- zasebna in javna
- uradna in neuradna
- praktičnosporazumevalna, uradovalna, strokovna, publicistična
- prikazovalna, zagotavljalna, vrednotenjska, čustvena, pozivna, poizvedovalna, povezovalna, izvršilna -
NAMEN
- obveščevalna, opisovalna, pripovedovalna, razlagalna, utemeljevalna - TEMA

UMETNOSTNA IN NEUMETNOSTNA BESEDILA

UMETNOSTNA BESEDILA

- podatki niso preverljivi
- govorijo o domišljijem svetu
- nimajo praktičnega namena
- pomembna je lepotna (estetska) vloga

NEUMETNOST NA BESEDILA

- podatki so preverljivi
- govorijo o resničnem svetu
- imajo praktičen namen
- lepotna (estetska) vloga je zastopana le v manjši meri

GOVORJENA IN ZAPISANA BESEDILA

GOVORJENA BESEDILA

- slušni prenosnik
- glasovi in druge zvočne prvine
- spontanost govorjenja
 - nedokončane misli
 - popravljanje in dopolnjevanje povedanega
 - ponavljanje ...

ZAPISANA BESEDILA

- vidni prenosnik
- črke, ločila idr. pisna znamenja
- tvorjeno v knjižnem jeziku
- besedilo je popravljeno in pripravljeno
- ni popravljanja, dopolnjevanja, ponavljanja, nejasnosti in nejedrnatosti
- upoštevana so pravopisna pravila
- izrabljene so nebesedne prvine pisnega jezika:
 - podčrtovanje
 - tipi pisav
 - grafi, slike ...

ENOGOVORNA IN DVOGOVORNA BESEDILA

ENOGOVORNA BESEDILA

- S (=sporočevalec) ne pričakuje N (=naslovnikovega) odziva
- S > N le posreduje svoje:
 - znanje
 - prepričanje
 - mnenje
 - doživljanje

DVOGOVORNA BESEDILA

- S pričakuje N odziv in se sam odziva na besedilo:

sporočevalec	naslovník
<ul style="list-style-type: none">■ N spodbuja■ N prosi■ N svetuje■ N sprašuje ...	<ul style="list-style-type: none">■ se odziva na sogovorčevó besedilo:■ odgovarja■ izraža mnenje■ izraža nestrinjanje■ se zahvaljuje ...

- vrste dvogovornih besedil: odzivna, pobudna

...

SUBJEKTIVNA IN OBJEKTIVNA BESEDILA

SUBJEKTIVNA BESEDILA

- S izraža sebe in svoje osebno razmerje do upovedanega ali do N
- S izraža svoja čustva in mnenja pri:
 - opisovanju
 - pripovedovanju
 - razlagi
 - utemeljevanju
 - pozivanju ...

OBJEKTIVNA BESEDILA

- S podaja stvarne in preverljive podatke o predmetnosti brez osebnega razmerja do nje
- vrste besedil:
 - strokovna besedila

ZASEBNA IN JAVNA BESEDILA

ZASEBNA BESEDILA

- N je posameznik
- besedilo je namenjeno točno določeni osebi, kar je razvidno iz:
 - naslova in imena (na pismu)
 - nagovora - **z imenom** (Draga Mojca)
 - s priimkom** (Cenjeni g. Kos)
 - z imenom in priimkom**
 - z družbeno vlogo** /teta .../
 - podatki niso za vsakogar
 - vrste besedil:
- pogovori npr. zdravnik – bolnik
 - učitelj – starši
 - bančni delavec - stranka

JAVNA BESEDILA

- N je javnost
- značilni nagovori: *Spoštovani / Dragi udeleženci ...*
- vrste besedil:
 - vsa besedila, objavljena v časopisih, revijah, knjigah
 - obvestila po RA, TV
 - besedila, predstavljena v javnih prostorih (učilnice, predavalnice ...)
 - besedila v poštnih nabiralnikih, ki so brez imena in priimka ...

URADNA IN NEURADNA BESEDILA

URADNA BESEDILA

- med S in N je neenakovredno družbeno razmerje:
 - učitelj – učenec
 - učitelj – ravnatelj ...
- značilni so formalni nagovori:
 - Spoštovani/Cenjeni ...
 - ime, priimek, družbena vloga, strokovni naziv ... (Spoštovani g. profesor)
- naslovnika vikamo
- sebe v besedilih podpisujemo z imenom, priimkom in družbeno vlogo
- pozorni smo na zunanjo oblikovanost besedila

NEURADNA BESEDILA

- med S in N je enakovredno družbeno razmerje:
 - sestra – brat/prijatelj ...
 - oče – mati ...
- značilni nagovori:
 - Živijo/Lep pozdrav/Draga sestra ...
- N nagovarjamo z imenom in ga tikamo
- razodevamo lastno mnenje in druge lastnosti svoje osebnosti

BESEDILA

NAMENJENA
POSAMEZNIKOM

NAMENJENA
JAVNOSTI

v
enakovredne
m razmerju

v
neenakovredne
m razmerju

vsej
javnosti

delu
javnosti

- praktičnosporaz
umevalno
- neuradno
zasebno
besedilo

- uradovalno
- uradno zasebno
besedilo

• publicistično

• strokovno

• znanstven
o

• poljudnozna
nstveno

PRAKTIČNOSPORA ZUMEVAL NA BESEDILA

- = neuradna zasebna besedila
- tvorimo jih doma, med znanci, med prijatelji
- z njimi določamo vsakdanje teme, ki jih doživljamo in so N vsaj malo znane
- so subjektivna besedila
- so govorjena – dvogovorna
- z N smo v enakovrednem družbenem položaju
- namenjena so posamezniku, ne javnosti

URADOVALNA BESEDILA

- = uradna zasebna besedila
- S in N sta v neenakovrednem razmerju
- teme so vezane na razmerje med uradno osebo in stranko
- tema je v besedilu izrecno navedena
- S se ne razodeva
- besedila so objektivna
- besedila so lahko zapisana, govorjena, v večini pa so dvogovorna
- namenjena so posamezniku, ne javnosti

PUBLICISTIČNA BESEDILA

- tvorijo jih novinarji; pri tem se sklicujejo na vire poročanja
- objavljena so v sredstvih množičnega obveščanja
- so zapisana, govorjena ali oboje
- N = množičen in interesno različen
- teme so splošne, podane pa so na razumljiv način
- v večini so to subjektivna besedila
- besedila so enogovorna

STROKOVNA BESEDILA

- tvorijo jih strokovnjaki posameznega strokovnega področja
- tematika je omejena > vezana le na eno stroko
- **S o temi naslova: *razpravlja, opisuje pojave, razlaga povezanost pojavov, utemeljuje svoje ugotovitve, navaja zglede, strokovno literaturo ...***
- uporablja strokovne izraze – termine
- besedila so objektivna
- so zapisana ali govorjena
- so enogovorna
- delitev:

ZNANSTVENA BESEDILA

- namenjena ožjemu krogu znanstvenikov
- tipi besedil:
 - strokovne knjige
 - članki
 - razprave v revijah
 - predavanja ...

POLJUDNOZNANSTVENA BESEDILA

- namenjena širšemu krogu ljudi, ki jih zanimajo strokovne teme, a nimajo predznanja
- tipi besedil:
 - priročniki
 - učbeniki
 - članki v poljudnoznanstv. revijah